

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

Torsten Söderbergs Stiftelse har till ändamål att främja vetenskaplig forskning och vetenskaplig undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd varvid företrädesvis de ekonomiska, medicinska och rättsvetenskapliga områdena skall komma ifråga.

2019

Verksamhetsåret 2019

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

anslagsgivning år 2019 uppgick till drygt 18 miljoner kronor fördelat på ämnesområdena medicin, rättsvetenskap, ekonomi och övrigt. De senaste tio åren har stiftelsen anslagit nära 85 miljoner kronor per år till stöd för vetenskaplig forskning och vetenskaplig undervisnings- och studieverksamhet.

Tidigare ordföranden *Tomas Söderberg* gick bort i början av 2019 (in memoriam kan läsas i årsskriften från 2018), därmed har stiftelsen fått en ny styrelse under året.

Sten Linnarsson, professor i molekylär systembiologi vid Karolinska Institutet, har under året utsetts av Kungl. Vetenskapsakademien till innehavare av *Torsten Söderbergs akademiprofessur i medicin 2018*. Professuren, som syftar till

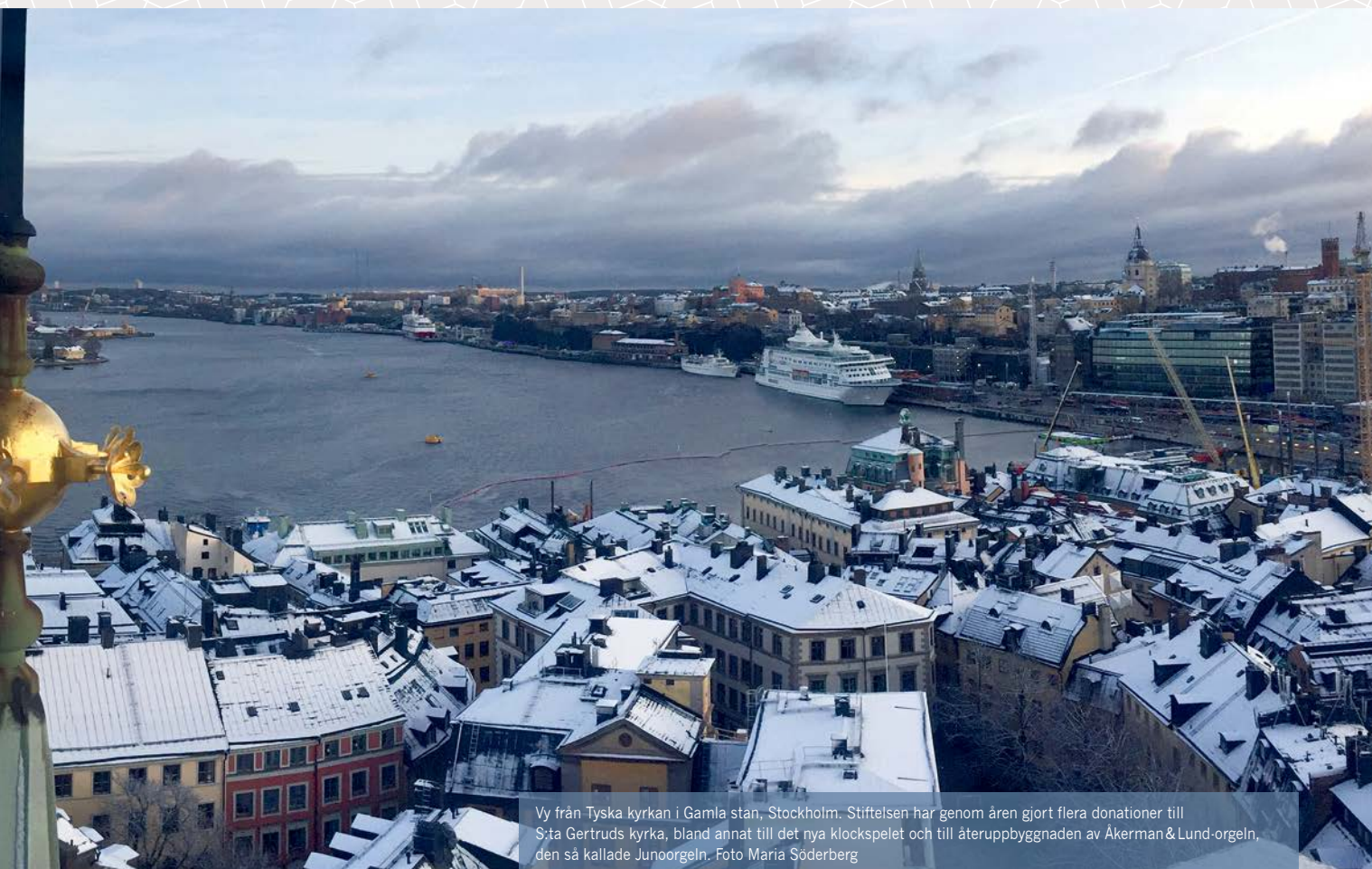
att främja internationellt ledande forskning inom ämnesområdet, tilldelas varje år en forskare vid en svensk medicinsk fakultet och möjliggör för innehavaren att på heltid ägna sig åt sin forskning under fem år. *Sten Linnarsson* tilldelas professuren för arbetet med att åstadkomma en detaljerad karta över den mänskliga hjärnan. Läs mer om *Linnarsson* och akademiprofessuren på sidan 5.

MEDICIN. Bland anslagen inom medicin beviljades professor *Jan Borén*, Göteborgs universitet, medel för forskning för att förhindra leverförfettning vilket är en av våra snabbast växande folksjukdomar. Idag är mer än hälften av Sveriges befolkning drabbad av övervikt eller fetma. Tidigare trodde man att det var ökad

fettväv som var farligt, nu vet vi att det är viktigare var fettet lagras. När fettväven inte kan lagra mer fett lagras den i andra vävnader som hjärta, muskler och i levern, vilket professor *Borén*'s forskning syftar till att söka förhindra.

Professor *Susanne Bejerot*, Universitetssjukvårdens forskningscentrum i Örebro, tilldelades ett anslag för forskning om behandling av schizofreni och tvångssyndrom. Läs mer om professor *Bejerot*'s forskningsprojekt på sidan 4.

EKONOMI. Inom ämnesområdet ekonomi beviljades professor *Erik Wengström*, Lunds universitet, ett av de större anslagen för forskning om hur könslönegapet kan förklaras av att män och kvinnor arbetar i olika yrken och branscher. På sidan 7

Vy från Tyska kyrkan i Gamla stan, Stockholm. Stiftelsen har genom åren gjort flera donationer till S:t Gertruds kyrka, bland annat till det nya klockspelet och till återuppbyggnaden av Åkerman & Lund-orgeln, den så kallade Junoorgeln. Foto Maria Söderberg

presenteras projektet *Utbildning, sociala preferenser och könslönegapet* utförligare.

Vidare inom ekonomi beviljades docent *Ola Andersson*, Uppsala universitet ett forskningsanslag för att undersöka hur sjunkande auktionspriser kan förklaras av preferenser och auktionsformat genom att både empiriskt och experimentellt undersöka vad som kan förklara avtagande pristrender i sekventiella auktioner.

RÄTTSVETENSKAP. Professor *Inger Österdahl*, Uppsala universitet, beviljades ett anslag för forskning om krigets juridik i den svenska regeringsformen. Projektet ämnar undersöka kopplingen och samspelen mellan internationell rätt och svensk konstitutionell rätt på området för internationell våldsanvändning.

Professor *Janne Flyghed*, Stockholms universitet, beviljades anslag för forskning som behandlar rättsväsendets möjligheter att bekämpa brottslighet som hotar den fria konkurrensen. Forskningsprojektet *Brottslig konkurrens. Rättsväsendet, det goda företaget och en fri marknad* presenteras utförligare på sidan 9.

ÖVRIGT. Fil.dr *Cecilia Kozma*, Kungliga Tekniska högskolan, beviljades ett anslag för uppförandet av ett planetarium i Vetenskapens Hus. Läs mer på sidan 10 om planetariet som ska öka intresset för och kunskapen om naturvetenskap, teknik och matematik hos en yngre generation.

Inom ämnesområdet övrigt kan även nämnas docent *Andreas Åkerlund*, Södertörns högskola, som beviljades ett

anslag för forskning om tysk anti-Versailles-propaganda i svenska tidningar 1919–1939. Utifrån arkivmaterial ska projektet undersöka hur tidningsartiklar förmedlades till den svenska pressen, vilka tidningar som publicerade dessa artiklar, samt vilken bild av världen i stort, och Tyskland i synnerhet som den tyska propagandan sökte sprida i Sverige.

Ett annat av de större anslagen inom området övrigt beviljades fil.dr *Johan Stenfeldt*, Lunds universitet för ett forskningsprojekt som rör den svenska underrättelsetjänsten studerad ur ett politiskt-kulturellt perspektiv. Projektet fokuserar på en tvist mellan två underrättelsemän under tidig efterkrigstid, Thede Palm och Jan Rydström, studerad som en tvist om verksamhetens inre normsystem. ♦

Inflammation i hjärnan kan orsaka psykisk sjukdom – *kan vi göra något åt det?*

TEXT SUSANNE BEJEROT

Av patienter med schizofreni eller tvångssyndrom är cirka en tredjedel behandlingsresistenta, det vill säga ingen känd behandling har effekt. Dessa personer har en låg funktion, livskvalité och ett förkortat liv. Även närstående drabbas hårt. Patienterna har dessutom högre förekomst av kroppsliga sjukdomar, särskilt autoimmuna. Traditionellt förknippas immunologiska sjukdomar med kroppslig sjukdom – men på senare tid har forskning visat att även psykisk sjukdom kan förklaras av inflammation i hjärnan.

SCHIZOFRENI, som kännetecknas av obehagliga hallucinationer och vanföreställningar, och tvångssyndrom (OCD) som vanligen inbegriper timslånga tvångsritualer och kontrollbeteenden, drabbar tillsammans ungefär tre procent av befolkningen. Sjukdomarna debuterar oftast i ungdomen och präglar inte sällan hela livet.

Ungefär var tredje drabbad person (kanske upp till en procent av befolkningen) förbättras inte påtagligt av de behandlingsalternativ som finns tillgängliga idag; de betecknas som *behandlingsresistenta*. Dessa personer har en extremt

låg funktion, låg livskvalité och förkortat liv. Även närstående drabbas hårt eftersom personerna behöver hjälp och stöd livet igenom. De har dessutom högre förekomst av kroppsliga sjukdomar, då särskilt autoimmuna sådana.

Traditionellt förknippas immunologiska sjukdomar med kroppslig sjukdom, men på senare år har forskning visat att även psykiska symtom kan förklaras av inflammation i hjärnan.

Hjärninflammation (*encefaliter*) kan orsakas av till exempel antikroppar som angriper receptormolekyler i hjärnan och leder till psykos, vilket beskrevs så nyligen som 2007. Vid flera andra psykiska sjukdomsbilder finns stöd för autoimmuna processer, även om man ännu inte lyckats identifiera de exakta sjukdomsmekanismerna. När tvångshandlingar drabbar barn och ger urakuta nytillkomna symtom benämns sjukdomsbilden *Pediatric Acute onset Neuropsychiatric Syndrome* (PANS). I dessa fall ter sig en neuroinflammatorisk process sannolik, trots att de objektiva fynden är blygsamma, exempelvis saknas fortfarande så kallade biomarkörer för att styrka diagnosen. Avsaknad av biomarkörer har fram till nyligen utgjort själva ➤

Susanne Beijer.
Foto Johan Strindberg.

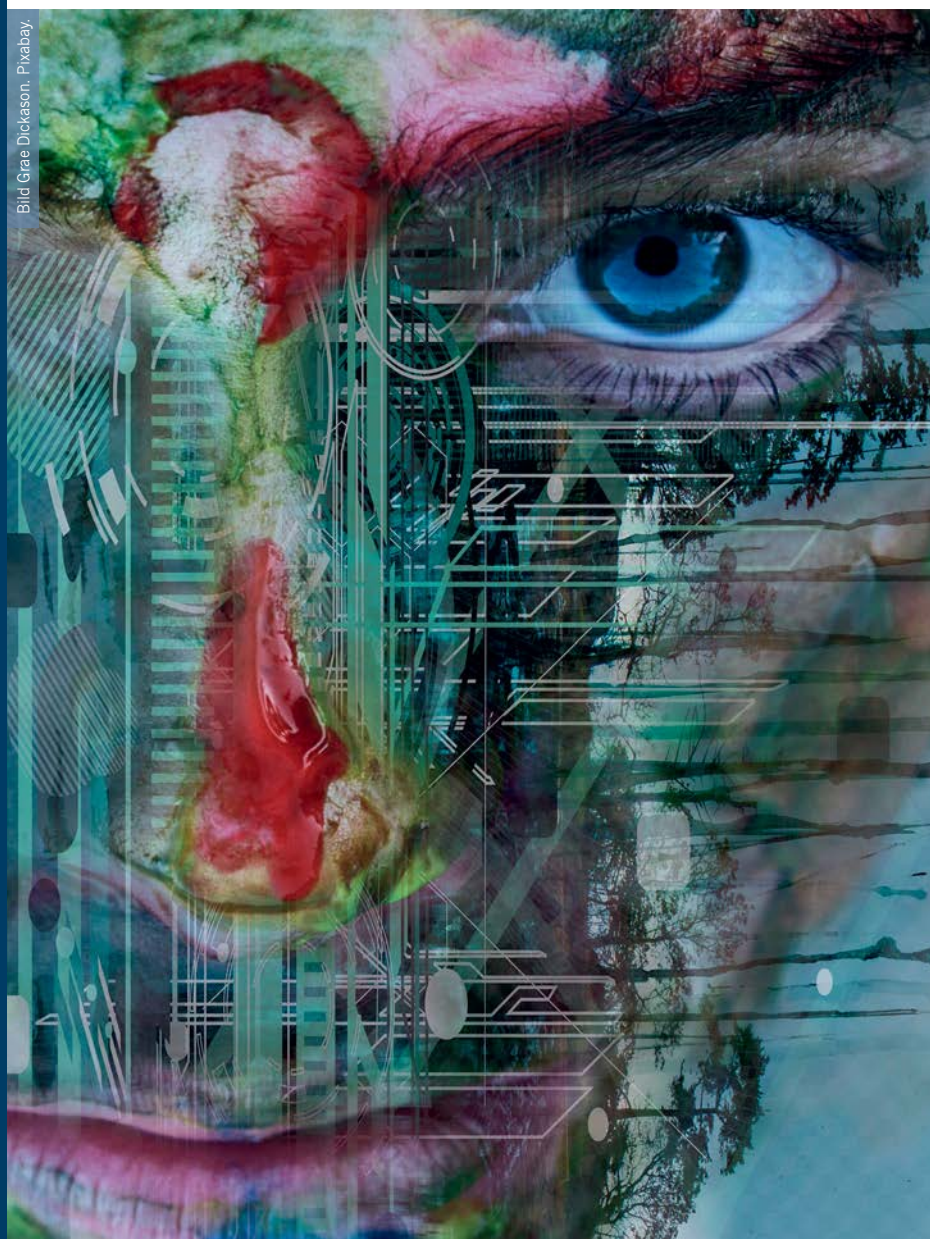

Bild Grae Dickason. Pixabay

FORSKNINGSPROJEKT

**Rituximab: Immunoterapi
för behandlingsresistent
svår psykisk sjukdom.
Pilot och multicenterstudie**

Professor Susanne Beijerot
Universitetssjukhuset Örebro,
universitetssjukvårdens forskningscentrum

Anslag medicin 2019

avgränsningen mellan psykiatriska och neurologiska/immunologiska sjukdomar, men nya analysmetoder börjar luckra upp gränserna, och specialisterna måste alltmer samarbeta kring de svårast sjuka patienterna.

Rituximab är ett välbeprövat antiinflammatoriskt läkemedel som används vid flera autoimmuna sjukdomar som till exempel *ms* (*multipel skleros*) och ledgångsreumatism, men också vid vissa blodcancersjukdomar. Rituximab består av antikroppar som blockerar funktionen hos en celltyp (B-celler) som ingår i kroppens immunförsvar och det hämmar således immunsystemet, och förhindrar att det slår mot den egna kroppen.

I denna studie ska vi undersöka om 24 svårt sjuka och behandlingsresistenta personer mellan 18 och 40 år med schizofreni eller ocd förbättras av rituximab. Behandlingen ges som infusion endast vid ett tillfälle och patienterna fortsätter med sin sedvanliga psykiatriska behandling under hela studietiden. Vi följer patienterna under ett års tid för att utvärdera om behandlingen har effekt eller inte. Vår förhoppning är förstås att den är till hjälp, men också det motsatta ger oss en viktig information om begränsningar och återvändsgränder. Vi kommer att utvärdera med hjälp av etablerade skattningsinstrument, men vi kommer också att söka biomarkörer i blod, ryggmärgsvätska, avföring och hjärna (med hjälp av hjärnabildning). På så sätt får vi möjlighet att identifiera biomarkörer som kan kopplas till behandlingsrespons eller det motsatta. Vi tror att detta, på nuvarande kunskapsnivå, är en bättre strategi än att enbart inkludera patienter där man redan i förväg sett tecken på inflammation.

Om behandling med rituximab visar sig vara effektiv vid några av dessa svårt sjuka patienter kan den på sikt revolutionera förståelsen och behandlingen av dessa patientgrupper. Är behandlingen ineffektiv kommer vi att leta vidare efter nya framkomliga behandlingsvägar. ♦

Sten Linnarsson. Foto: Ulf Sirborn.

Torsten Söderbergs akademiprofessur i medicin 2018

Sten Linnarsson, professor i molekylär systembiologi, tilldelades Torsten Söderbergs akademiprofessur i medicin 2018 för arbetet med att åstadkomma en detaljerad karta över den mänskliga hjärnan. Anslaget är på 10 miljoner kronor över en femårsperiod.

Sten Linnarssons forskargrupp använder single-cell analys för att upptäcka celltyper och utvecklingslinjer i människans nervsystem. Långsiktigt vill gruppen kartlägga alla celltyper i hjärnan och förstå hur de bildas under embryonalutvecklingen. För att åstadkomma detta utvecklas teknologier för mycket känslig och noggrann mätning av RNA i enskilda celler och även för noggrann tvådimensionell kartläggning av geners aktivitet i den embryonala människohjärnan. Målsättningen är att åstadkomma en matematisk modell som kan förutse förändringar i genaktiviteten. Om forskargruppen kan ta reda på vad som händer i normala fall kan de även lära sig att förutsäga konsekvenserna av eventuella avvikelser. Autism och schizofreni är sjukdomar som man misstänker hänger ihop med onormala förändringar i samband med hjärnans utveckling.

»Det här är den bästa sortens anslag som ger oss stor frihet att själva bestämma inriktningen på forskningen. En av de saker vi vill göra framöver är att använda mikroskopi för att studera ett litet utsnitt, en vävnadsbit, ur hjärnan och följa hur cellerna mognar, rör sig och interagerar med varandra under en viss tid. Till det behöver vi specialutrustning som vi inte har idag«, säger Sten Linnarsson.

Linnarsson är professor i molekylär systembiologi vid Karolinska Institutet, institutionen för medicinsk biokemi och biofysik. Han doktorerade 2001 och sedan 2017 sitter han med i Nobelförsamlingen för medicinpriset vid Karolinska Institutet. ♦

PROFESSUR

Torsten Söderbergs akademiprofessur i medicin 2018

Professor Sten Linnarsson (period januari 2020–december 2024), Karolinska Institutet, institutionen för medicinsk biokemi och biofysik.

Anslaget till akademiprofessuren i medicin, på 10 miljoner kronor, ska främja internationellt ledande forskning inom det medicinska området och möjliggöra forskning på heltid vid ett svenskt lärosäte. Tillsättningen bereds och beslutas av Kungl. Vetenskapsakademien efter peer-review-förfarande.

Kreditgivning under svensk industrialisering – affärsbankernas utveckling

TEXT MAGNUS ANDERSSON

Efter år 1850 präglades Sverige av det industriella genombrottet, som i olika cykler skulle komma att förändra det svenska samhället. Under industrialiseringsprocessens inledning bildades ett utvecklingsblock kring handel, industri, kommunikationer samt kredit- och bankväsende. Industrialiseringen medförde att kreditmarknaden och bankväsendet moderniserades. Aktiebolagsformen innebar betydande förändringar för företagens finansiering. Lagstiftning om olika aktiebolag hade genomförts år 1848, men först från 1870-talet blev aktiebolagsformen dominerande.

ETT SYFTE MED den pågående forskningen är att påvisa vilken betydelse bankerna och dess aktörer i bred mening fick vid övergången från en handelskapitalistisk till en industrikapitalistisk finansiering. Kreditgivningens storlek och expansion skattas genom studier av bankinspektörernas bedömningar av olika banker över tid.

För att kunna ge krediter krävdes att bankerna på olika sätt skaffade kreditmedel. De enskilda bankerna hade fram till år 1901 rätt att ge ut egna sedlar. Under 1850-talet var det sedelutgivningen som stod

för det mesta av bankernas medel. I vissa fall kunde en enskild bank fungera som en egen riksbank. Bilden visar en sedel från år 1848, utgiven av Göteborgs Enskilda Bank.

Under 1860-talet och framåt var den främsta kreditkällan inlåning, i konkurrens med depositionsräkningen. Under 1890-talet tillkom den för tiden populära sparkasseräkningen. De enskilda bankerna fick från år 1864 konkurrens från de framväxande aktiebankerna, som saknade sedelutgivningsrätt. Den första aktiebanken, som fick tillstånd av Kungl. Maj:t (regeringen) att i tio år bedriva bankverksamhet, *oktroj*, var Skandinaviska Kreditaktiebolaget, som stiftades år 1864.

Under 1870-talet började bankerna med obligationsfinansiering. Det viktigaste användningsområdet blev att finansiera infrastrukturen via en utbyggnad av järnvägsnätet. Det statliga stambanenätet kompletterades med en stor mängd privatfinansierade järnvägssträckningar. Det uppstod en finansieringskris åren 1878–1879, som till en del berodde på finansieringsproblem, med i första hand Bergslagsbanan med en sträckning från Göteborg till

Falun. Ett särskilt finansieringsinstitut, Göteborgs Handelskompani, hade bildats för att strukturera utbyggnaden av järnvägsnätet. I min forskning studerar jag krisen och analyserar de orsaker som bankinspektörerna lyfte fram. Ett stort antal banker var involverade i finansieringen och för Stockholms Enskilda Bank, höll det på att gå illa.

Finansieringen av fyra järnvägsprojekt har studerats. Nora – Karlskoga, Bergslagsbanan, Grängesberg – Oxelösund samt Hallsberg – Motala – Mjölby. Gemensamt för alla var att lönsamheten var mycket svag. För de tre förstnämnda gällde att bankerna var mycket aktiva i att

tackla svårigheterna, men så var inte fallet med den sistnämnda, utan den banan försattes i konkurs efter bara några år.

Forskningen är inriktad på de fyra stora bankerna Skandinaviska Kreditaktiebolaget, Stockholms Enskilda Bank, Stockholms Handelsbank och Göteborgs Enskilda Bank. I syfte att för enkla och göra transaktionerna smidigare användes allt mer inrikesväxeln för att utjämna bankernas affärer. Bankerna löste in varandras växlar, vilket medförde att den korta kreditmarknaden kom att fungera effektivt. Växlar kunde överlätas som betalning för transaktioner mellan innehavarna, vilket innebar att marknaden blev likvid. I min forskning är olika typer av kreditinstrument central, där användandet av inrikes växlar tillhör de mer betydelsefulla under tidsperioden.

Kring affärsbankerna skapades så småningom sfärer av anknutna företag. Bankerna kom därmed att spela en avgörande roll i den ekonomiska utvecklingen. Som exempel kan nämnas hur Stockholms Enskilda Bank, och de företag som under 1900-talet har stått familjen Wallenberg nära, utvecklades under den period som jag har valt att studera. Den viktiga industrifinansieringen och transportfinansieringen (järnvägar) bildade en stabil grund för Sveriges utveckling mot en modern industrination. ♦

»Göteborgs Privat Banks sedel Litt. A n:o 1«. Ur Brisman, S., *Aktiebolaget Göteborgs Bank 1848–1923*. Göteborg.

FORSKNINGSPROJEKT

Tidig bankverksamhet i Sverige under industrialiseringsprocessen 1850–1920

Ekon.dr Magnus Andersson,
Göteborgs universitet,
institutionen för ekonomi och samhälle

Anslag ekonomi 2016, 2018 och 2019

Trots årtionden av politik för att främja jämställdhet tjänar kvinnor i Sverige fortfarande 13 procent mindre än män. Löneskillnaden beror till stor del på att arbetsmarknaden är uppdelad efter kön.

TEXT ERIK WENGSTRÖM

Erik Wengström. Foto Håkan Røjder.

Utbildning, sociala preferenser och könslönegapet

MÄN OCH KVINNOR arbetar i olika yrken och branscher. Tudelningen drivs på av de utbildningsval som unga män och kvinnor gör. Även om kvinnor idag satsar mer på utbildning än vad män gör, tenderar de att välja utbildningar som leder till lägre lön, till exempel inom vårdvetenskap, humaniora och samhällsvetenskap. Detta medan män i högre grad satsar på utbildningar inom naturvetenskap och teknik vilka leder till jobb med högre lönenivå.

I det här forskningsprojektet vill vi förstå vad som driver ungas val av utbildningsinriktning.

» Varför väljer kvinnor utbildningar som ger sämre förutsättningar för en god karriär- och löneutveckling än män gör?

En möjlig förklaring är att kvinnors och mäns sociala preferenser skiljer sig åt och att kvinnor tycker det är viktigare att genom sitt yrke kunna hjälpa andra och bidra till ett bättre samhälle. Om det samtidigt är så att vissa utbildningar med hög lön uppfattas som mindre relevanta när det gäller att bidra till samhället, kom-

mer kvinnor som prioriterar dessa sociala faktorer att välja bort lönemässigt gynnsamma utbildningsinriktningar. Denna förklaringsmekanism hörs ofta i media och i politiska sammanhang, men det saknas vetenskaplig forskning som testar dess relevans.

Vi avser att fylla denna kunskapslucka genom att svara på tre forskningsfrågor. I vilken grad påverkas utbildnings- och yrkesval av människors vilja att bidra till samhället och att hjälpa andra? Fäster kvinnor större vikt vid denna sociala dimension när de gör sina utbildnings- och karriärval än män? Hur stor del av könsskillnaderna i utbildning, karriär och lön kan förklaras med en sådan preferensskillnad?

Projektet kommer att besvara dessa frågor med hjälp av en kombination av experiment, enkätundersökningar och registerdata. Utöver mig själv kommer forskargruppen bestå av Sanna Ericsson (Lunds universitet), Pol Campos Mercade (Köpenhamns universitet), Florian Schneider (Universitet i Zürich) och Eva Ranehill (Göteborgs universitet). Vi kommer att genomföra flera storskaliga experiment med svenska gymnasiestudenter innan de väljer vad de ska studera.

FORSKNINGSPROJEKT

Utbildning, sociala preferenser och könslönegapet

Professor Erik Wengström
Lunds universitet,
nationalekonomiska institutionen

Anslag ekonomi 2019

Deltagarnas sociala preferenser fångas upp med ekonomiska experiment och därefter studerar vi hur dessa preferenser förutsäger deras val av studieinriktning och yrke. I en randomiserad intervention kommer vi att informera vissa gymnasiestudenter i vilken grad personer, som arbetar inom olika yrken, uppfattar att de bidrar till samhället. På så sätt kan vi estimerar kausala orsakssamband och uppskatta hur stor del av könsskillnaderna i utbildningsval och arbetsmarknadsutfall (så som löner) beror på skillnader i sociala preferenser. Projektet kommer att öka vår förståelse för drivkrafterna bakom könsskillnaderna i utbildningsval och löner, vilket är avgörande för att utforma effektiva insatser för att motverka lönegapet. ♦

Per Krusell. Foto Kristoffer Hellman.

Torsten och Ragnar Söderbergs professur i ekonomi

Kungl. Vetenskapsakademien beslutade tilldela Per Krusell, professor i nationalekonomi, Torsten och Ragnar Söderbergs professur i ekonomi.

Per Krusells forskning rör sig inom det breda ämnet makroekonomi och behandlar allt från klimatets påverkan på olika länders ekonomi till ekonomisk ojämlikhet i samhället. Bland annat har Krusell drivit ett stort forskningsprojekt inom klimatområdet där tanken är att bygga modeller som kopplar samman avancerad klimatforskning med modern makroekonomisk analys. I en långsiktig satsning har ett tvärvetenskapligt nätverk med ekonomer och naturvetare byggts upp vid Stockholms universitet.

»Vår målsättning är att förstå vilka problem klimatförändringarna innebär och hur det påverkar länders ekonomier på olika sätt. Idag finns det ett stort intresse för de här frågorna och vi har bidragit med grundforskning inom området. Bland annat har vi kommit fram till en formel för hur koldioxid bör beskattas«, säger Per Krusell.

Ett annat spår i Krusells forskning är studierna av faktorer bakom ojämlikheter mellan hushållen när det gäller inkomst och förmögenhet. Förståelsen av ojämlikheter är bland annat viktig för att veta vilken verkan ekonomiska styrmedel kan få. ♦

PROFESSUR

Torsten och Ragnar Söderbergs professur i ekonomi

Professor Per Krusell (period 2019–2022)
Stockholms universitet, institutionen för internationell ekonomi

Donationen om 25 miljoner kronor till Kungl. Vetenskapsakademien gjordes 2007 gemensamt med Ragnar Söderbergs stiftelse för inrättandet av en professur i ämnet ekonomi i vid bemärkelse. Professuren ska innehållas i perioder av cirka fyra år.

Torsten och Ragnar Söderbergs professur i rättsvetenskap

Peter Wahlgren, professor i rättsinformatik tilldelades Torsten och Ragnar Söderbergs professur i rättsvetenskap vid Stockholms universitet.

Peter Wahlgren är professor i rättsinformatik vid Juridiska institutionen, Stockholms universitet, föreståndare för Institutet för rättsinformatik och tidigare ordförande för Stiftelsen för rättsinformation. Hans forskning är inriktad mot teknikutvecklingens och digitaliseringens konsekvenser för rättsväsendet, särskilt rörande lagstiftningsteknik och metoder. Ett centralt intresse är processer i vilka rättsregler, systemtänkande och automation integreras – arbeten som inte bara får praktiska konsekvenser utan också ger upphov till nya regleringsbehov och etiska frågor.

Professuren kommer att ägnas åt ett forskningsprojekt om hur lagstiftningstekniken kan påverkas av AI, systemtänkande och olika former av IT-lösningar. Tekniska lösningar kan i många fall ersätta eller komplettera rättslig reglering och bidra till effektivisering. Konsekvenserna för lagstiftningsteknik och lagstiftningsprocesser kan bli omfattande.

Bruket av AI och robotiserade system väcker frågor kring hur teknologi kan ersätta demokratiskt framtagna lagar samt vilka normativa och rättsstatliga konsekvenser detta kan få. Finns det en risk för att demokrati ersätts av teknokrati, och hur påverkas offentlighet och insyn i lagstiftningsprocessen och rättstillämpningen? Anknyttande frågor handlar om gränsen mellan lagstiftning och IT samt hur man kan förhindra missbruk och manipulation när nya teknologier tillämpas på områden som traditionellt har varit rättsligt reglerade.

Peter Wahlgren kommer att samarbeta med och delta i andra utvecklingsprojekt knutna till studier av sambandet mellan AI och rättsliga regleringar, exempelvis självkörande bilar, e-hälsa och smarta hus. ♦

Stockholms universitet. Foto Sören Andersson.

PROFESSUR

Torsten och Ragnar Söderbergs professur i rättsvetenskap

Professor Peter Wahlgren (period 2019–2023)
Stockholms universitet, juridiska institutionen

Donationen om 25 miljoner kronor till Stockholms universitet med anledning av Juridiska fakultetens 100-årsjubileum gjordes 2007 gemensamt med Ragnar Söderbergs stiftelse till en forskningsprofessur i rättsvetenskap. Professuren kan innehållas för en period av högst fyra år.

Den brottsliga marknaden

Vilka möjligheter har svenskt rättsväsende att bekämpa företag som genom sin brottslighet betar sig illojalt och därmed hotar den fria konkurrensen?

En brottslighet som missgynnar de företag som respekterar gällande lagstiftning och vedertagna etiska riktlinjer.

TEXT JANNE FLYGHED

DET HAR UNDER senare år framkommit att flera stora svenska företag betett sig illojalt genom att bryta mot regelverket för att öka sin lönsamhet. Bara för att nämna några av de mer uppmärksammade fallen så har Skanska på grund av inblandning i korruption i Brasilien under två år varit förbjudna att åta sig och utföra uppdrag i Brasilien. Saab medgav 2011 att de lämnat mutor i samband med försäljning av Gripen-plan till Sydafrika. Ericsson har erkänt att de under 16 år har använt sig av mutor för att komma in på olika marknader i Sydostasien samt Kina och Kuwait. För detta har de fått betala en straffavgift på omkring en miljard dollar. En av de stora svenska bankerna, Swedbank, har varit involverad i omfattande penningtvätt av kriminella pengar från Ryssland via bankens filial i Baltikum. Det pågår även en rättsprocess mot Telia för misstänkta mutor i Uzbekistan. Den tidigare frianden i tingsrätten har överklagats av åklagarmyndigheten och målet kommer

tas upp i Hovrätten hösten 2020.

Hur omfattande dessa typer av konkurrensvidrigt beteende är finns det mycket liten kunskap om.

» Är detta endast spektakulära undantag eller utgör de toppen på det klassiska isberget?

Den frågan är tyvärr alldeles för stor för att belysas inom projektet och fokus ligger på mer begränsade frågor. Det övergripande syftet är att belysa vilka möjligheter svenskt rättsväsende har för att värna det laglydiga företaget i en situation där andra företag tummar på reglerna och till och med tillgriper olagliga metoder för att öka lönsamheten. Något som uppenbarligen kan vara lockande i branscher med allt hårdare konkurrens om marknadsandelarna. Konkret handlar det om varierande typer av samhällsskadliga ageranden, som exempelvis korruption, priskarteller, skattebrottslighet, brott mot miljölagstiftning eller kränkande av mänskliga rättigheter.

Dessa beteenden missgynnar de företag som respekterar gällande lagstiftning och vedertagna etiska riktlinjer. Förutsättningarna för dem att bedriva affärsverksamhet sker inte på samma villkor, något som i en Extremsituation kan innebära att de skötsamma företagen konkurreras ut, en illojalitet som i förlängningen hotar den fria konkurrensen.

I sammanhanget är det också av betydelse att beakta att brottslighet som begås av stora företag på flera sätt skiljer sig från den traditionella brottsligheten. Dels handlar det om stora mäktiga organisationer, dels är brottsligheten komplicerad och svår att utreda och därmed lagföra. I de studier som gjorts har det framkommit att det är svårt att stifta effektiva lagar på detta ofta snåriga rättsområde, bland annat därför att det stundtals är en tunn linje mellan vad som uppfattas som laglig respektive illegal affärsverksamhet.

För att försöka belysa denna problematik ska den för temat centrala lagstiftningen analyseras. Här ingår även lagstiftningens förarbeten, från offentlig utredning, via remissvar och Lagrådets yttrande till proposition. Av särskilt intresse är att se hur olika aktörer yttrat sig i remissvaren, främst då de rättsliga myndigheterna och marknadens företrädare. Även policydokument som etiska riktlinjer och koder framtagna av företagen och deras branschorganisationer kommer att studeras. Det blir också aktuellt att inventera vilka myndigheter som är satta att tillämpa regelverket. Dokumentstudien ska därför kompletteras med intervjuer av representanter för bland annat Ekobrottsmyndigheten, Finanspolisen och Konkurrensverket. Men även företrädare för Svenskt Näringsliv samt vissa icke-statliga organisationer som Transparency International och Institutet Mot Mutor kommer kontaktas. ♦

FORSKNINGSPROJEKT

Brottslig konkurrens. Rättsväsendet, det goda företaget och en fri marknad

Professor Janne Flyghed
Stockholms universitet,
kriminologiska institutionen

Anslag rättsvetenskap 2019

Med stjärnhimlen i blickfånget

TEXT CECILIA KOZMA

Nicemonkey, Shutterstock.

Kungliga Tekniska högskolan och Stockholms universitet driver sedan 2001 Vetenskapens Hus. Verksamheten möter drygt 80 000 elever och lärare varje år som besöker laboratorierna vid AlbaNova universitetscentrum eller Naturens Hus med tillgång till den botaniska trädgården. Genom att erbjuda hands-on aktiviteter i naturvetenskap, teknik och matematik för skolans alla åldrar i en spännande miljö väcker vi nyfikenhet och ökar kunskapen om vår omvärld. Nu kan vi tack vare Torsten Söderbergs Stiftelse expandera genom att bygga upp ett planetarium som ska ge eleverna möjlighet att uppleva något som fascinerar de flesta – stjärnhimlen och rymden.

STJÄRNHIMLEN HAR VARIT central för människan i alla tider. Den utgör grunden för vår tideräkning, navigering, och inte minst de många historier som finns invävda i stjärnbilder och andra himmelsobjekt. För många stadsbarn är dock stjärnhimlen inte alls självklar. Det finns de som aldrig har förundrats över myllret av stjärnor, försökt urskilja de olika stjärnbilderna, följt planeternas gång eller upplevt Vintergatans stråk över himlen – på riktigt.

Rymden och stjärnhimlen har i alla tider fascinerat oss, kittlat vår fantasi och bjudit in till historier och på så sätt vävt samman naturvetenskap, teknik och humaniora. Rymdresor och dagens utforskande av rymden leder till ny kunskap och teknikutveckling, som vi även kan dra nytta av i andra sammanhang för att lösa utmaningar här på jorden. Det är denna fascination och kunskap om rym-

den, och vår plats i den, som Vetenskapens Hus vill förmedla till barn och unga.

» Hur kan vi på bästa sätt bidra till att öka intresse och kunskap inom naturvetenskap, teknik och matematik?

Idag behöver vi alla kunskap inom naturvetenskap, teknik och matematik för att förhålla oss till de stora klimat- och miljöutmaningarna. Vetenskapens Hus vill bidra till att flera unga väljer att studera inom dessa ämnen för att sedan arbeta som ingenjör, naturvetare eller matematiker.

När skolklasser besöker Vetenskapens Hus kan de välja bland drygt hundra hands-on aktiviteter. Aktiviteterna är utvecklade för att vara relevanta och inspirerande för ungdomar, och de knyter an

både till aktuell forskning och till skolans kurs- och ämnesplaner.

Flera av våra aktiviteter har temat astronomi. De yngsta barnen får fundera över varför vi har dag och natt. De får också undersöka hur månen rör sig och laborera med månens faser med hjälp av modeller och datorprogram. De lite äldre barnen undersöker mån- och solförmörkelser och funderar kring årstidernas uppkomst. Till exempel använder de ett simuleringsprogram där de får skicka ut en raket i en omloppsbana, och sedan vidare till månen eller en planet. Gymnasieelever använder verkliga astronomiska data för att leta efter planeter kring andra stjärnor. Om vädret tillåter har vi möjlighet att titta på himlen med teleskop. Eftersom eleverna besöker oss under dagtid så är det främst solen och dess yta vi kan projicera och titta på.

I vår verksamhet ser vi tydligt elevernas fascination och intresse för astronomi

och rymden vilket gör det till en ypperlig inkörsport till naturvetenskap och teknik i allmänhet.

Modeller och datorprogram fascinerar och hjälper eleverna att förstå olika astronomiska begrepp och skeenden. Men det är något speciellt att möta rymden och stjärnhimlen på riktigt, den del av universum som vi kan se med blotta ögat. Med hjälp av det anslag vi erhållit från Torsten Söderbergs Stiftelse kommer vi att införskaffa ett planetarium som ska bära namnet *Torsten och Wanja Söderbergs planetarium*. Här får eleverna möjlighet att uppleva stjärnhimlen och vi kan hjälpa dem att orientera sig på natthimlen. Vi kan peka ut

Cecilia Kozma.
Foto Vetenskapens Hus.

FORSKNINGSPROJEKT

En stjärnhimmel i källaren (Torsten och Wanja Söderbergs planetarium)

Fil.dr. föreståndare Cecilia Kozma
Kungliga Tekniska högskolan,
Vetenskapens Hus

Anslag övrigt 2019

spännande himmelsobjekt som till exempel Andromedagalaxen, binära stjärnor och nebulosor där stjärnor föds och dör. Genom att berätta historierna som återspeglas i de olika stjärnbilderna visar vi på vår plats i både tid och rum i universum.

Vi vill göra stjärnhimlen tillgänglig för fler att förundras över, och därigenom bidra till ökad kunskap och fascination för astronomi och naturvetenskap i allmänhet. ♦

Stockholms stadsmuseum SSMD000895. Fotograf okänd.

Karolina Widerström

– Sveriges första kvinnliga legitimerade läkare

TEXT BEATRICE CHRISTENSEN SKÖLD

År 1904 grundades *Kvinnliga akademikers förening* i protest mot att kvinnor med akademisk utbildning inte fick inneha statliga tjänster. En av initiativtagarna var *Karolina Widerström* (1856–1949), som var Sveriges första kvinnliga legitimerade läkare. Hon var under sin livstid engagerad i en rad föreningar som hade som syfte att reformera Sverige och kvinnors villkor.

År 1956 publicerades en skrift författad av läkaren Andrea Andreen om Karolina Widerström. Skriften omfattar endast 90 sidor och täcker därför inte hennes skiftesrika liv. En grupp inom *Kvinnliga akademikers förening* har därför tagit initiativ till en antologi för att uppmärksamma Widerströms stora insatser för folkbildningen. Ett bra exempel på detta är hennes bok *Kvinnohygien* som propagerar för hygien och verkar för bättre barnavård med större möjligheter för arbetarmödrar att vårda sina barns

hälsa. Boken utkom i hela sju upplagor från 1899 till 1932. Den kommande biografins författargrupp består av professor Ann-Katrin Hatje, fil.dr Beatrice Christensen Sköld, docent Lisa Öberg, fil.dr Lena Hammarberg, professor Christina Florin och med.dr Gunnel Svedberg.

Biografen skildrar bland annat Karolina Widerströms barndom, studietiden på Gymnastiska Centralinstitutet och skolgång i Wallinska skolan i Stockholm samt hur hon byggde upp sin verksamhet i slutet på 1800-talet. Vi får även ta del av hennes sexualupplysningsarbete och den sedlighetsrörelse som växte fram vid denna tid samt hennes strid om regelementering och förslag till förändring under lösdriagarlagstiftningen 1920. Boken belyser även Widerströms viktiga socialreformatoriska arbete och, som ordförande i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, hennes kamp för kvinnlig rösträtt. ♦

FORSKNINGSPROJEKT

Biografi över Karolina Widerström, Sveriges första kvinnliga läkare

Fil.dr Beatrice Christensen Sköld
Kvinnliga akademikers förening

Anslag övrigt 2019

En förtrollad värld

TEXT GÖRAN MALMSTEDT

Under åren 1668–1676 genomfördes flera stora häxprocesser i Sverige. De mest omfattande som ägde rum i Dalarna och Norrland har blivit föremål för flera historiska undersökningar. Att Bohuslän också drabbades av häxprocesser vid denna tid är inte lika välkänt och de är inte heller utforskade i samma utsträckning.

DE BOHUSLÄNSKA HÄXPROCESSERNA står emellertid i fokus för den undersökning som ligger till grund för boken *En förtrollad värld. Förmoderna föreställningar och bohuslänska trolldomsprocesser 1669–1672*.

En del av projektet har inneburit en genomlysning av processernas utformning och genomförande samt en granskning av anklagade och anklagelser. I huvudsak har dock undersökningen varit inriktad mot den föreställningsvärld och verklighetsuppfattning som utgjorde bakgrunden till häxprocesserna. I förmodern tid levde människorna i en förtrollad värld där det var självklart att

övernaturliga makter och magiska krafter spelade en framträdande roll i tillvaron. Det var en religiös och magisk världsbild som hade gamla rötter och som levde kvar långt efter att de sista häxbålen hade slocknat.

Den tyske sociologen och filosofen Max Weber (1864–1920) har hävdatt att västerlandet genomgick en rationaliseringsprocess från 1500-talet och framåt som innebar en successiv avförtrollning (ty. *Entzauberung*) av världen. Därmed undanträngdes mystik och magi från tillvaron, som alltmer skulle komma att tolkas utifrån ett rationellt och lagbundet perspektiv. Det är dock en omdiskuterad tes.

Under 1600-talet levde människorna under alla omständigheter i en förtrollad värld och de utförliga och detaljerade protokollen från de bohuslänska processerna ger oss en inblick i den här föreställningsvärlden. Där återges vittnenas berättelser, domarnas frågor och de anklagades svar på ett till synes noggrant vis och det förekommer direkta citat som ger ett autentiskt intryck. Med utgångspunkt i en

FORSKNINGSPROJEKT

En förtrollad värld

Professor Göran Malmstedt
Göteborgs universitet,
institutionen för historiska studier

Anslag övrigt 2017 och 2019

närläsning och analys av protokollen har olika aspekter av de förmoderna föreställningarna undersökts. I boken analyseras bland annat uppfattningar om relationen mellan dröm och verklighet, föreställningar om skepnadsskiften och den magiska kraft som ord och materia kunde besitta. Dessutom avhandlas den roll som starka känslor spelade i magiska sammanhang samt de bilder av Gud och djävulen som framträder i vittnens och anklagades berättelser.

Genom att skildra hur tillvaron uppfattades i en värld genomsyrad av magiska och övernaturliga krafter kan boken ge perspektiv på hur verkligheten tolkas i dag. I det avslutande kapitlet, där en mer övergripande analys av den förmoderna världsbilden presenteras, diskuteras också aktuell kognitionsforskning som antyder att det i själva verket kan ligga i den mänskliga naturen att uppfatta världen som förtrollad.

Boken utgavs på svenska 2018 med anslag från Torsten Söderbergs Stiftelse. När den nu har antagits för utgivning på ett internationellt förlag har stiftelsen också medverkat till att finansiera översättningen av texten. ♦

Häxprocess i Mora 1670. Tyskt kopparstick. I förgrunden djävlar och häxor. Där ovan förhörskommisionen med en hop klagande kvinnor och barn som avger vittnesmål. En fångnekt driver fram en flock fångslade häxor och trollkarlar. Omkring bålet där de dömda brinner, syns häxor som bortför barn på sopkvastar, bockar och dynggöpar medan demoner i djurskepnad tumlar i luften. Källa Wikimedia.

Boken *En förtrollad värld. Förmoderna föreställningar och bohuslänska trolldomsprocesser 1669–1672*. Nordic Academic Press.

Peter Reuter och Ruth Dreifuss. Foto Max Lagerbäck.

Stockholmspriset i kriminologi 2019

Världens största kriminologipris tilldelades Schweiz tidigare förbundsresident Ruth Dreifuss och den amerikanska professorn Peter Reuter.

Tillsammans har deras respektive arbeten bidragit till förändrad och förbättrad narkotikapolitik. Priset delades ut vid *The Stockholm Criminology Symposium* i juni 2019.

Ruth Dreifuss, Schweiz inrikesminister (1993–2002) och förbundsresident (1999), var den främsta politiska försvararen av statligt assisterat narkotikabruk. Individer gavs möjlighet att injicera legalt förskrivet heroin i övervakade anläggningar, vilket avsevärt minskade missbrukarnas brottslighet och förbättrades deras hälsa. Trots kraftiga protester la Dreifuss politiska mod grunden för ytterligare försök med samma resultat i flera andra länder.

Peter Reuter, professor i offentlig politik och kriminologi, vars forskning om sambandet mellan narkotikapolitik och brottslighet har lett till samma slutsatser som de schweiziska testerna, påvisar att enbart straffinriktad bekämpning kan öka brottsligheten utan att minska narkotikakonsumtionen. Genom att förklara den schweiziska modellen har Reuters forskning lett till en förändring av narkotikapolitiken i flera länder.

Stockholmspriset i kriminologi är ett internationellt pris som delas ut för enastående prestationer inom kriminologisk forskning och tillämpning av forskningsresultat för att minska brottsligheten och främja mänskliga rättigheter. Priset har delas ut sedan 2006 med stöd från Torsten Söderbergs Stiftelse. År 2012 säkrade vår stiftelse, genom en större donation och tillsammans med staten, priset framtid genom bildandet av Stiftelsen för Stockholmspriset i Kriminologi som idag delar ut priset. En oberoende internationell jury leds av professorerna Lawrence W. Sherman och Jerzy Sarnecki. ♦

Om stiftelsens donatorer

Generalkonsul Torsten Söderberg och hans hustru Wanja, född Aminoff, bildade år 1960 Torsten Söderbergs Stiftelse. År 2019 var det 125 respektive 120 år sedan de båda donatorerna föddes.

MAKARNA FÖDDES ÅR 1894 respektive 1899 i Stockholm. Torsten var äldste son till Olof A. Söderberg, ordförande för Söderberg & Haak (Sveriges största järngrossist), grundare av Handelshögskolan i Stockholm, initiativtagare till SPP, norsk generalkonsul, disponent för Stora Kopparberg och innehavare av många uppdrag i det offentliga och i näringslivet. Torstens mor Otilia var dotter till Peder (f. Moses) Herzog, grundare av Skandinavien största mekaniserade bokbinderi och tillverkare av kontorsvaror. Wanjas far var överstelöjtnant Iwan T. Aminoff, författare av krigs- och äventyrsromaner, pionjär inom science fiction- och kriminalgenren (pseudonym Radscha). Wanjas mor Olga, född Wallerstedt, var handlardotter.

Wanja och Torsten gifte sig år 1920 i Karlskrona och bosatte sig i Stockholm. När Torsten var 32 år gammal flyttade makarna till Göteborg. Torsten, som då suttit i styrelsen för Söderberg & Haak i nio år och varit vice vd i fem år, tillträdde som chef för företagets omfattande Göteborgsverksamhet. Torsten var reservofficer och jur.kand. med fullgjord tingstjänstgöring.

Makarna Söderberg förblev i Göteborg fram till Torstens bortgång 1960. Torsten stärkte Söderberg & Haaks verksamhet där genom företagsförvärv och kontinuerlig sortimentsutveckling. Torsten och hans yngre broder Ragnar var lika stora ägare i företaget. Torsten var ordförande i Göteborgs Köpmansförening, vice ordförande i Handelskammaren och ledamot av Hamnstyrelsen. Han var generalkonsul för Rumänien, president i Göteborgs Rotaryklubb och ordförande i Börssällskapet. Wanja, som konverterat till katolicismen, var starkt engagerad i det katolska församlingsarbetet och ordförande i det lokala Röda korset. År 1938 flyttade makarna till Sporröd Tvärgården vid Källered. Där växte deras söner Olof,

Torsten och Wanja Söderberg. Versailles. Foto privat.

Tomas och Edvard upp. Wanja var även vice ordförande i kommunalnämnden i Källered.

Båda makarna var intresserade av kultur och konst. Torsten var ordförande för Röhsska konstslöjdmuseets vänner och satt i styrelsen för Röhsska konstslöjdmuseet. De hyste en stark medkänsla med grannfolken under andra världskriget och sju finska krigsbarn togs emot i deras hem. Även en familj som flytt från Danmark bodde i familjens våning inne i Göteborg.

Makarnas syfte med att bilda Torsten Söderbergs Stiftelse i maj 1960 var filantropiskt. De ville med donationen till stiftelsen stärka Sverige och forskningen genom att »... främja vetenskaplig forskning och vetenskaplig undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd, varvid företrädesvis de ekonomiska, medicinska och rättsvetenskapliga områdena skola komma ifråga«. Torsten Söderberg gick bort juldagen 1960 på Sporröd. Wanja levde ytterligare tjugo år och bodde bland annat i Skåne och i Södermanland där hon gick bort år 1982. ♦

STYRELSE

Maria Söderberg, civilekonom, ordförande
Richard Arvidsson, professor, vice ordförande
Torsten Söderberg, produktutvecklare, ledamot
Elisabet Söderberg, filosofie doktor, ledamot

Wanja Söderberg, suppleant
Anna Söderberg, filosofie kandidat, suppleant
Sebastian Söderberg, studerande, suppleant.

KANSLI

Sabina Andersson, kanslichef
Charlotta Lindgren, redaktör, administrativ samordnare

VETENSKAPLIGA RÅDGIVARE

Harry Flam, prof. em. i internationell ekonomi, Stockholms universitet, ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Claes-Robert Julander, prof. em. i företagsekonomi, Handelshögskolan i Stockholm, ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, f.d. rektor

Gustaf Lindencrona, (t.o.m. dec 2019), prof. em. i finansrätt, Stockholms universitet, ledamot av Kungl. Vetenskapsakademien, f.d. rektor

Bo Ralph, prof. em. i nordiska språk, Göteborgs universitet, ledamot av Svenska Akademien

Hans Wigzell, prof. em. i medicin, Karolinska institutet, ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, ledamot av Kungl. Vetenskapsakademien, f.d. rektor

REVISOR

KPMG AB; Fredrik Sjölander, auktoriserad revisor

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

har till ändamål att främja vetenskaplig forskning och vetenskaplig undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd varvid företrädesvis de ekonomiska, medicinska och rättsvetenskapliga områdena skall komma ifråga.

STIFTELSEKAPITALET

Torsten Söderbergs Stiftelse grundades den 5 maj 1960 av general-konsul Torsten Söderberg och hans hustru Wanja, född Aminoff, efter diskussion med deras barn som i samband med detta avstod arv. Donationen utgjordes av 20 000 stamaktier i förvaltningsaktiebolaget Ratos (numera Ratos AB). Värdet på aktierna var vid denna tid cirka 6,5 miljoner kronor. Ratos hade kommit att bli moderföretag till det tidigare familjeföretaget Söderberg & Haak AB, som utvecklades under ledning av Torstens far Olof A. Söderberg.

ANSLAGSGIVNING 2019, KR

Totalt 18 341 946

FÖRDELNING PÅ ÄMNESOMRÅDE, KR

Medicin 6 000 000
Ekonomi 5 655 500
Rättsvetenskap 3 395 000
Övrigt 3 291 446

FÖRDELNING PÅ MOTTAGARE, KR

Uppsala universitet 4 535 500
Lunds universitet 3 518 333
Stockholms universitet 2 201 000
Karolinska Institutet 2 000 000
Göteborgs universitet 1 487 000
Övriga mottagare 4 600 113

FÖRMÖGENHET, KR

31 december 2019 997 447 856

MEDICIN

Bejerot, Susanne; professor
Universitetssjukhuset Örebro
»Rituximab: Immunoterapi
för behandlingsresistent svår
psyisk sjukdom. Pilot
multicenterstudie«
1 000 000 kronor

Borén, Jan; professor
Göteborgs universitet
»Småmolekylär inhibitor för att
förhindra leverförfettning – vår
snabbast växande folksjukdom«
1 000 000 kronor

Eriksson, Maria; professor
Karolinska Institutet
»Basredigering som behandling
för Hutchinson-Gilford
progeriasyndromet«
1 000 000 kronor

Nilsson, Per; docent
Karolinska Institutet
»Autofagi som potentiell behandling
för Alzheimers tau patologi«
1 000 000 kronor

Nilsson, Peter; professor
Linköpings universitet
»Nya potentiella läkemedel mot
Alzheimers sjukdom«
1 000 000 kronor

Sehlin, Dag; docent
Uppsala universitet
»Bispecifika antikroppar för
behandling av neurodegenerativa
sjukdomar«
1 000 000 kronor

EKONOMI

Andersson, Magnus; ekon.dr
Göteborgs universitet
»Tidig bankverksamhet i Sverige
1850–1920, etapp 3«
108 500 kronor

Andersson, Ola; docent
Uppsala universitet
»Kan sjunkande auktionspriser
förklaras av preferenser och
auktionsformat?«
2 182 000 kronor

Norrgren, Lisa; doktorand
Göteborgs universitet
»Tidspreferenser och medicinsk
följsamhet hos svenska HIV-
patienter«
235 000 kronor

Wengström, Erik; professor
Lunds universitet
»Utbildning, sociala preferenser
och könslönegapet«
3 130 000 kronor

RÄTTSVETENSKAP

Flyghed, Janne; professor
Stockholms universitet
»Brottslig konkurrens.
Rättsväsendet, det goda företaget
och en fri marknad«
740 000 kronor

Jänterä-Jareborg, Maarit; professor
Uppsala universitet
»Erkännande över landgränserna
av formaliserade samkönade
parförhållanden«
270 000 kronor

Lernestedt, Claes; professor
Stockholms universitet
»Nöden har ingen lag«. En
straffrättsvetenskaplig studie av
nödregleringen«
930 000 kronor

Samuelson, Lars; docent
Uppsala universitet
»Ränteavdragsbegränsning –
svenska regler i ljuset av EU-rätten«
370 000 kronor

Zamboni, Mauro; professor
Stockholms universitet
»En Middle-Range-teori för
lagstiftning«
465 000 kronor

Österdahl, Inger; professor
Uppsala universitet
»Krigets juridik i den svenska
regeringsformen: ett rörligt mål«
620 000 kronor

ÖVRIGT

Andersson, Tommy; fil.mag.
»Fotfigurer på hållristningar«
108 000 kronor

Björk, Tony; arkeolog
Regionmuseet Kristianstad/
Sydsvensk Arkeologi
»Store Frigård«
78 000 kronor

Christensen Sköld, Beatrice; fil.dr
Kvinnliga Akademikers förening
»Biografi över Karolina Widerström,
Sveriges första kvinnliga läkare«
112 000 kronor

Glans, Kay; chefredaktör
Tidskriften Respons
»Tidskriften Respons – recensions-
tidskrift för humaniora & samhälls-
vetenskap«
50 000 kronor

Gräslund, Bo; professor em.
Uppsala universitet
»Beowulfkvädet. Den nordiska
bakgrunden«
100 000 kronor

Gunneriusson Wistman, Christina; fil.dr
»Museiskapanden på det svenska
konstfältet kring 1900-talets mitt«
50 000 kronor

Haglund, Tuva; doktorand
Uppsala universitet
»Tillsammans i Engelsfors.
Socialt fiktionsbruk i digitala
fangemenskaper«
93 500 kronor

Henning, Peter; lektor
Umeå universitet
»Forbidden Literature. Case Studies
on Censorship«
22 463 kronor

Josephson, Olle; professor em.
Svenska Humanistiska Förbundet
»SHF:s årsbok 2019 ›Ordet och
vinet« 40 000 kronor och »SHF:s
årsbok 2020 ›Från Sinai till
Etiopien« 40 000 kronor

Kozma, Cecilia; fil.dr, föreståndare
Kungliga tekniska högskolan
»En stjärnhimmel i källaren«
625 000 kronor

Lindblad, Thomas; fil.mag.
»Pierre Forssell – designer i silver,
rostfritt stål, aluminium och
mässing«
40 000 kronor

Linde Bjur, Gunilla; professor em.
»Kvinnor tar plats. Arkitekter i 100
år. Göteborg 1920–2020«
90 000 kronor

Ljungström, Viveka; chefredaktör
Forskning och framsteg
»Utgivning av tidskriften Forskning
& Framsteg under år 2020«
50 000 kronor

Malmstedt, Göran; professor
Göteborgs universitet
»En förtrollad värld/An enchanted
world«
50 000 kronor

Nilsen, Andrine; doktorand
Göteborgs universitet
»Träbebyggelse och människor i det
tidigmoderna samhället«
93 500 kronor

Nordqvist, Bengt; fil.dr
Arkeologi Offerplats Finnestorp
»Guldets tid och Offerplats
Finnestorp«
485 650 kronor

Rech, Carina; doktorand
Stockholms universitet
»Nordiska kvinnliga konstnärers
självbilder under det sena
1800-talet«
66 000 kronor

Skott, Mia; fil.mag.
»Tapetmakerskorna – självför-
sörjande och skickliga i 1700-talets
Stockholm«
44 000 kronor

Stenfeldt, Johan; fil.dr
Lunds universitet
»Politisk kultur i svensk
underrättelsetjänst. Thede Palm
och Jan Rydström«
232 500 kronor

Stjernholm, Emil; fil.dr
Malmö universitet
»Östtysk film på Sveriges Television«
165 000 kronor

Svensson, Andreas; doktorand
Lunds universitet
»Vid städ och ur degel – järnålderns
metallhantverk i sydöstra
Skandinavien«
155 833 kronor

Vesterberg, Karl; fil.mag.
»Historisk rekonstruktion av
Göteborg år 1713«
150 000 kronor

Werkelid, Carl Otto; journalist, författare
»Signum 100 år«
40 000 kronor

Åkerlund, Andreas; docent
Södertörns högskola
»Tysk anti-Versailles-propaganda i
svenska tidningar 1919–1939«
310 000 kronor

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

Besöksadress: Karlavägen 41, Stockholm

Postadress: Box 5391, 102 49 Stockholm

Telefon: 08-661 52 11

www.torstensoderbergsstiftelse.se

Formgivning: Charlotta Lindgren Tryck: Åtta.45 Tryckeri 2020

Publicerade forskningsanslag, foto Maria Söderberg. Justitia, rättvisans gudinna i romersk mytologi, Shutterstock. Insane, Pixabay.
 Sveriges Rikes Lag, foto Michael Erhardsson, Mostphotos. Ekonomisk trend, Shutterstock. Stjärnhimlen, Shutterstock. Häxprocess, Wikimedia.
 Göteborgs Privat Banks sedel 1848. Nervceller, Mostphotos. Fokus klimatet, foto Joseph Hart.